

Ingeborg Breines

President International Peace Bureau i.breines@gmail.com www.ipb.org

ALDRI MER HIROSHIMA, ALDRI MER NAGASAKI, ALDRI MER FUKUSHIMA!

Verdenskonferansen mot atomvåpen i Japan 3-9 august 2011 går inn for en bindende konvensjon mot atomvåpen og insisterer på at verden også må legge ned atomkraftverkene og satse på fornybar energi.

Varmt, veldig varmt, i Hiroshima og Nagasaki i august. Hvor varmt var det ikke for 66 år siden da amerikanerne først slapp atombomben "Little boy" over Hiroshima 6. august og så "Fat man" over Nagasaki 9. August 1945? 210 000 mennesker ble mer eller mindre øyeblikkelig drept og ca. 300 000 mennesker overlevde, men med ulike skader, fysisk og psykisk. De overlevende, kalt Hibakusjas, har etablert organisasjonen Nihon Hidankyo, som arbeider mot atomvåpen og for fred, samtidig som de kjemper med ulike erstatningskrav.

Mange av disse nå aldrende Hibakusjas var til stede på den årlig verdenskonferansen mot atomvåpen som arrangeres rundt minnedatoene for atomsprengningene i Hiroshima og Nagasaki av den store japanske anti-atomvåpen organisasjonen Gensuikyo. Alt i alt deltok nærmere 8000 mennesker på konferansen. Blant disse var det rundt 90 ikke-japanske fredsaktivister som dels hadde erfart atomstråling av ulike slag i sine land, dels representerte land og organisasjoner som arbeider for å få til bindende internasjonale avtaler for å forby atomvåpen. Noen hadde vært utsatt for testing av atomvåpen. Det var folk både fra Nevada og fra Washington state (the Downwinders) og fra ulike stillehavsøyer som Mururoa, Bikini, Marshall Island og Guam. Andre var blitt skadet av ulykker i forbindelse med gruvedrift av uranium eller av lekkasjer fra atomgjenvinningsstasjoner eller fra atomkraftverk.

Etter Fukushima må verden lage nye energiplaner

Mange delegasjoner representerte overlevende etter katastrofen ved atomkraftverket i Fukushima som følge av jordskjelvet og tsunamien i mars i år. For første gang fikk farene ved atomkraft nærmest like stor oppmerksomhet på konferansen som atomvåpnene. Dessuten ble den nære sammenheng mellom atomenergi og atomvåpen understreket.

Både den japanske regjering og TEPCO, Tokyo Electric Power Company, ble sterkt kritisert for å ha holdt tilbake viktig informasjon for befolkningen i området rundt Fukushima. Det samme ble mediene. Det er nå meget stor frykt blant folk i området. Når kan man eventuelt flytte tilbake? Når kan familier som har valgt å sende barna sine bort gjenforenes? Hva er trygt å spise og drikke? Kan jorda dyrkes? Og hva er egentlig situasjonen nå ved en av verdens største atomkraftverk? Er ting under kontroll?

Statsminister Kan kom til Hiroshima 6 august og understreket at han ikke ønsket at Japan skal være avhengig av atomkraft. Men han ga ingen klare signaler om noen nedtrappings- eller avviklingsplan som Tyskland har gjort, og som diskuteres i Italia og Sveits. Hibakusjaene insisterte på at regjeringen umiddelbart må utstede et slags

helsesertifikat til de som ble rammet av atomkatastrofen i Fukushima som gir dem adgang til gratis legehjelp.

Det ble også uttrykt raseri over at atomkraftlobbyen har fått lov til å fremstille atomkraft som nødvendig, billig, effektivt, rent og trygt. Det er 25 år siden Tsjernobyl ulykken, og folk har begynt å glemme. Fukushima har imidlertid vist at ulykker skjer selv i høyteknologiske land og har igjen skapt frykt rundt om i verden. Stadig flere er både skeptisk til atomenergi og ønsker å stille atomindustrien til ansvar. Forhåpentligvis vil ulykken i Japan bidra til at vi åpner øynene og slutter å utfordre skjebnen. Som representanten for den Arabiske Liga foreslo bør IAEA gis nye oppgaver og bli "the International Atomic Eradication Agency".

Det er ingen måte å begrense en atomulykke på siden de dødelige strålene og stoffene går rett i luften, i vannet og i jorda. Atomkraftutslipp blir fatale både for folk og natur i og med at noen av stoffene som plutonium ikke er nedbrytbar på titusener av år. Og det ble gjentatt igjen og igjen at man ikke har noen løsning på hvordan atomavfall kan lagres trygt. Derfor må all atomkraft erstattes med fornybar energi! Atomkraft er heller ikke billig slik det blir hevdet. Den blir imidlertid høyt subsidiert, fordi det gir prestisje og fordi atomkraft anses å ha et høyt maktpotensial. Noen tok også opp behovet for å redusere forbruket av energi. Ingen hadde tall på hvor mye av verdens energikonsum som går til militære formål. Mer forskning vil kunne gi svar på hvor mye energi det kan spares ved reduksjon både i våpenproduksjon og militære aksjoner.

Verden har i dag ca. 400 atomkraftverk. Omtrent halvparten er i Europa. Japan har 46 slike kraftverk, mange i tettbebygd strøk, med høy jordskjelvfare og mange også på havnivå. Dessuten er det atomdrevne krigsskip, fly og ubåter spredt rundt om i verden, ikke minst på de mange amerikanske militærbasene. Eksempelvis skal krigsskipet George Washington, med base i Okinawa, ha to reaktorer på størrelse med de i Fukushima. Norge har en ubehagelig nærhet blant annet til russiske atomdrevne ubåter og baser på Kolahalvøya.

En australsk representant fra anti-atomvåpenkampanjen ICAN var blant de som sterkt understreket at avvikling av atomkraftverkene klart vil bidra til å få fart i prosess mot avvikling av atomvåpen. Han viste blant annet til hvordan plutonium som brukes i atombomber blir utvunnet fra atomavfall fra atomkraftstasjoner ved for eksempel LaHague og Sellafield.

Tyskland har blitt en rollemodell for mange land med sin lov om fornybar energi. Lokalsamfunn og enkeltpersoner kan produsere egen energi og selge til kraftnettet når de produserer mer enn de trenger og de kan kjøpe fra nettet når de har større behov enn det de produserer selv. På denne måten brytes strømleverandørens monopolposisjon. Enkeltpersoner og lokalsamfunn kan derved oppnå et desentralisert og uavhengig energitilfang og vi andre får et bevis for den fornybare energiens potensial.

Mot en atomvåpen konvensjon

Det antas at det er ca. 27.000 atomvåpen på ca.100 steder i verden (Hans Blix i rapport fra Commission on weapons of mass destruction). Rundt 2000 av disse er i full alarmberedskap. Av verdens 1.6 trillioner dollar pr år i militærutgifter investerer atomvåpenlandene ifølge SIPRI ca. 100 milliarder dollar i sine atomvåpen, i form av vedlikehold, modernisering ++.

Det føles lenge siden Obama holdt sin berømte anti-atomvåpen tale i Praha. Nå blir amerikansk atompolitikk ansett som schizofren - om ikke verre. USA ble sterkt kritisert for sin militære dominans rundt om i verden, ikke minst den aggressive bygging og planlegging av militære baser (nå også på den idylliske Jeju Island i Sør-Korea) og den fortsatte testing av atomvåpen (såkalt "subcritical testing"). USA ble dessuten kritisert for den store investeringen i modernisering av sitt atomvåpenarsenal for "full spectrum dominance". Dessuten for å utvikle fly som for eksempel Joint Strike Fighters (F-35) og droner som kan frakte de nye atomvåpenhodene B61-12, som skal erstatte de B61 bombene som nå er utstasjonert i Europa. Kan Norge sies å være delaktig i den amerikanske planen for modernisering av atomvåpen siden vi planlegger å kjøpe av disse vanvittig dyre og for vårt forsvar uegnede flyene? Er Norge som NATO medlem også nødt til å forplikte seg til å frakte atomvåpen i en krisesituasjon eller har vi unntatt fra NATOs "nuclear sharing agreement"? Det at USA har atomvåpen i fem ikke-atomvåpenstater i Europa (Tyrkia, Italia, Nederland, Belgia og Tyskland), hvilket ifølge Non-Proliferation Treaty (NPT) ikke kan være lovlig, var også sterkt kritisert. For å vise litt av farene ved disse bombene, skal rundt 20 av de atombombene som er i Büchel i Tyskland ha en eksplosiv styrke på mer enn ni ganger en Hiroshima-bombe.

NATOs atomvåpenpolitikk ble selvsagt også kritisert, både førstebruksdoktrinen og hele det nye strategiske konseptet med "out of area" engasjement. Det ble også vist til at NATO-landenes militærutgifter utgjør 75 % av samtlige militærkostnader i verden og at NATO-landene står for 65 % av verdens våpensalg.

Mange tok til ordet for å få til en konvensjon mot atomvåpen, slik man har mot biologiske og kjemiske våpen. Ikkespredningsavtalen, NPT, ble av mange sett på som en måte å opprettholde atomvåpenstatenes monopol. Det var også uttrykt sterk misnøye med paktens paragraf 4 som gir land rett til sivil bruk av atomkraft, som et slags plaster på såret for at de ikke får lov til å utvikle atomvåpen.

Malaysia var representert på konferansen med en høytstående nedrustningsekspert for å følge opp initiativet fra FN i desember 2010 hvor de la frem en resolusjon for utarbeidelse av en atomvåpenkonvensjon. Forslaget fikk tilslutning av nærmere 2/3 av verdens land (133 stemte for, 28 imot, 23 avsto (deriblant Japan på tross av sin forferdelige erfaring med atomvåpen og på tross av markant press fra det japanske folk. Det politiske samarbeidet med USA ser ut til å forplikte!). Egypt, som for tiden leder "Non-aligned movement (122 land), var også representert på høyt nivå. Det verserte rykter om at Norge sammen med Non-aligned movement arbeider med å få til en spesialsesjon i FN for å få fortløp i arbeidet med en atomvåpenkonvensjon. Fredsbevegelsen vil hilse det velkommen og vil gjerne bidra til det arbeidet.

En atomvåpenkonvensjon vil kunne samle alle initiativer for atomnedrustning og forhåpentligvis få med alle land. Så lenge det ikke fins en slik bindende avtale vil sannsynligvis ingen atomland frivillig gi opp sitt arsenal selv om de egentlig vet det er galskap å ha dem. Det er først når verden får en tilnærmet full oversikt over situasjonen og at det blir etablert et fungerende overvåkningssystem at det kan bygges nok tillit mellom landene slik at de våger å ruste ned. Alle atomrelaterte bilaterale og regionale avtaler må sees som viktige skritt mot en slik overordnet avtale. Det må lages delmål og tidstabeller. Den planlagte konferansen om en atomvåpenfrisione i Midtøsten i 2012 vil være et betydelig skritt i riktig retning.

Og hva med Norge og vår rolle i atomstrategiene post-Fukushima?

Er det ikke på tide å avvikle våre to atomreaktorer – på Kjeller og i Halden? Hva slags bruk har vi – og verden – for denne forskningskompetansen? Og hvordan kan vi legitimere å bruke mer penger på atomforskning enn på forskning på fornybar energi? Det kan ikke være særlig fremtidsrettet. Dessuten er avfallslagringen blitt et kjempeproblem også for oss. Og hva slag samarbeid er det egentlig vi har med Fukushima og hvordan kan Pensjonsfondet få lov til å investere både der og i gjenvinningsstasjonen Sellafield, som av det offisielle Norge er ansett som den største atomtrusselen mot Norge? Hvordan ser de ulike politiske partiene på den skjulte, eller delvis skjulte, flørting fra toneangivende industrifolk i Norge både med atomkraft og med thorium?

De som av makt eller profittønsker vil opprettholde myten om den billige, trygge og effektive atomkraften, vil vel helst ligge stille en stund, til strålingsfrykten etter Fukushima måtte ha lagt seg. Vi andre får holde oss våkne og aktive!